

Toruńskie Studia Międzynarodowe

ZESZYTY NAUKOWE INSTYTUTU STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
UNIwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
NR 1 (1) 2007

Małgorzata Szczepaniak

WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ A STOPIEŃ ROZWOJU GOSPODARCZEGO KRAJÓW ŚWIATA

STRESZCZENIE

Choć nie ulega wątpliwości, że właściwie prowadzona polityka makroekonomiczna jest bardzo ważnym uwarunkowaniem rozwoju, rośnie przekonanie, że jakość regulacji rządowych w kwestii warunków prowadzenia działalności gospodarczej jest jednym z głównych czynników wzrostu gospodarczego.

Niniejszy artykuł pokazuje, jak znacząco kraje świata różnią się pod względem stwarzania warunków dla przedsiębiorców do prowadzenia firmy oraz pokazuje stopień zależności tych uwarunkowań od bogactwa kraju i jego poziomu rozwoju gospodarczego.

CONDITIONS OF DOING BUSINESS AND THE LEVEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRIES AROUND THE WORLD

SUMMARY

Although macro policies are unquestionably important, there is a growing consensus that the quality of government regulation of business is a major determinant of prosperity and development.

Some governments around the world have implemented wide-ranging reforms, including macro-stabilization programs, price liberalization, privatization, and opening to foreign trade. In many countries, however, entrepreneurial activity remains limited, poverty high, and growth stagnant. Other countries have spurned orthodox macro reforms and done well.

This article shows how significantly economies differ in the way in which they regulate the entry of new businesses and how much it depends on the development level of each country.

1. WPROWADZENIE

O różnicach w poziomie rozwoju gospodarczego krajów i zróżnicowaniu tempa wzrostu decyduje wiele czynników współwystępujących w pewnych proporcjach w tym samym czasie. Przyczyn zacoiania lub sukcesu kraju poszukiwać można zatem w uwarunkowaniach historycznych, położeniu geograficznym lub w dostępie do cennych surowców naturalnych. Niewątpliwie silny wpływ na poziom rozwoju wywiera osiągnięty w przeszłości poziom cywilizacyjny i kulturalny kraju oraz ukształtowana na jego podstawie mentalność społeczeństwa.

Bez wątpienia jednak różne możliwości działań przedsiębiorczych na świecie są jedną z przyczyn, z powodu których tempo rozwoju krajów różni się. Celem niniejszego artykułu jest porównanie warunków prowadzenia działalności gospodarczej w krajach świata oraz powiązanie tych uwarunkowań ze stopniem rozwoju gospodarczego krajów. W związku z tym dla celów analizy kraje zostały podzielone ze względu na poziom rozwoju gospodarczego mierzony miarą produktu narodowego brutto na jednego mieszkańca na: kraje nierozwinięte o gospodarce stagnacyjnej (poniżej 1 tys. USD per capita), o niskim poziomie rozwoju (1–4 tys. USD per capita), średnio rozwinięte (4–14 tys. USD per capita) oraz kraje o wysokim poziomie rozwoju (powyżej 14 tys. USD per capita).

2. WSKAŹNIKI WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Czynniki hamujące przedsiębiorczość i utrudniające legalną działalność gospodarczą powodować mogą niepożądane zjawiska niedostatecznego popytu na pracę oraz nieefektywnej struktury zatrudnienia, uniemożliwiając tym samym pełne wykorzystanie dostępnych w gospodarce zasobów kapitału ludzkiego. Dane dotyczące tych i innych czynników ograniczających możliwości działań przedsiębiorczych zostały zebrane przez Bank Światowy w ramach badań nad warunkami prowadzenia działalności gospodarczej w raporcie *Doing Business 2006*. Autorzy tego opracowania wyróżnili 10 obszarów, na których dokonano pomiaru warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Są to:

- rozpoczęcie działalności gospodarczej (procedury, czas, koszty, minimalny kapitał potrzebny do rozpoczęcia działalności),
- uzyskanie wszelkich zezwoleń i licencji (procedury, czas i koszt inspekcji i uzyskania licencji),
- zatrudnianie i zwalnianie pracowników (wskaźnik zatrudnienia, koszty zatrudniania i zwalniania pracowników),
- nabywanie nieruchomości (procedury, czas, koszty rejestracji nieruchomości handlowej),
- uzyskiwanie kredytu (dostępność kredytów),

- ochrona inwestorów (rozmiar ujawnienia oraz odpowiedzialności dyrektora),
- płacenie podatków (liczba płaconych podatków, udział płaconych podatków w zysku brutto),
- handel poza granicami kraju (liczba dokumentów, liczba podpisów i czas niezbędny do eksportu, importu),
- dochodzenie należności (procedury, czas i koszty ściągnięcia należności),
- likwidowanie przedsiębiorstwa (czas, koszt zamknięcia działalności, stopa zwrotu)¹.

Dla każdego z tych obszarów dokonano następnie wyboru odpowiednich wskaźników, a następnie zebrano dane porównawcze dla 155 krajów świata (spośród 208 krajów objętych sprawozdawczością Banku Światowego).

Warto dodać, że baza danych Banku Światowego nie stanowi jedynej bazy porównawczej warunków rozwoju gospodarczego w skali globalnej. Analizy porównawcze różnią się jednak zazwyczaj swoim ukierunkowaniem i z tego powodu nie są ze sobą porównywane.

Tab. 1. Światowe badania porównujące warunki rozwoju gospodarczego

Badanie	Cel badań	Instytucja
Doing Business (Warunki prowadzenia działalności gospodarczej)	Ustalenie skali barier dla przedsiębiorczości, występujących w 155 krajach świata	World Bank (Bank Światowy)
Index of Economic Freedom (Indeks wolności gospodarczej)	Pomiar przeszkód dla swobody prowadzenia działalności gospodarczej w 157 krajach świata	The Heritage Foundation
Growth Competitiveness Index (Indeks konkurencyjności wzrostu)	Pomiar zdolności poszczególnych państw do zapewnienia długookresowego wzrostu gospodarczego w 125 krajach świata	World Economic Forum
Corruption Perceptions Index (Indeks postrzegania korupcji)	Ustalenie skali korupcji występującej w 146 krajach świata	Transparency International

Źródło: L. Zienkowski (red.), *Co sprzyja rozwojowi gospodarczemu?*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005, s. 22.

¹ *Which indicators make up the ranking?*, *Doing Business 2006 Creating Jobs*, World Bank, s. 93.

3. WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W KRAJACH NAJUBOŻSZYCH

Jak wynika z poniższej tabeli najuboższe kraje świata, o PNB nieprzekraczającym 1000 USD na jednego mieszkańca, zajmują ostatnie miejsca w analizowanym raporcie. Oznacza to, że inwestorzy chcący otworzyć firmę w tych krajach napotkają najwięcej barier. We wszystkich analizowanych obszarach kraje te osiągają najgorsze wyniki. W krajach zajmujących ostatnie miejsca w ramach rozpoczęcia działalności trzeba dokonać aż 17 procedur, na załatwienie których trzeba poświęcić 155 dni. Koszty rozpoczęcia działalności wynoszą nawet do 480% PNB per capita, a kapitał wymagany do rozpoczęcia działalności sięga do 1000% PNB per capita. W obszarze zatrudniania pracowników indeks trudności zatrudniania pracowników został wyliczony na 100%. Również stopa płatności wszelkich zobowiązań podatkowych wynosi nawet do 290% osiąganego zysku. Ponadto w obszarze zamknięcia działalności stopa zwrotu wynosi 0 centów na zainwestowanego dolara. Powyżej opisane wskaźniki potwierdzają zacofanie gospodarcze tych krajów.

Poza tym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w najuboższych krajach świata nie tylko nie ulegają rychłej poprawie, ale na domiar złego pogarszają się, co niewątpliwie powiększa dystans między rozwojem gospodarczym tych krajów a krajami wysokorozwiniętymi, w których możliwości działań przedsiębiorczych są niemalże w każdej dziedzinie z roku na rok udoskonalane.

Jako przykład nakładania dodatkowych barier dla prywatnych przedsiębiorców w najmniej rozwiniętych krajach świata należy podać, że:

Na Madagaskarze wzrósł minimalny kapitał wymagany do otworzenia firmy aż do 6500 USD, co stanowi 22-krotność rocznego dochodu na jednego mieszkańca w tym kraju.

W afrykańskim kraju Czad podniesiono podatki i opłaty związane z nabywaniem nieruchomości do 21% wartości nabywanej ziemi lub budynku. (Obecnie jest to jeden z najwyższych podatków w tym zakresie na świecie.)

W Mauretanii podniesiono podatki od zysków przedsiębiorstw z 20 do 25%. (Jest to jedyny kraj, w którym w 2004 roku podniesiono ten podatek.)

Chociaż przedsiębiorcy napotykają więcej barier w zakładaniu firm w Afryce niż w innych regionach świata, to warto jednak jako pozytywny przykład kraju afrykańskiego wprowadzającego reformy podać Ruandę. W 2001 roku wprowadzono tam nowe prawo pracy, które znacznie usprawiło proces zatrudnienia pracowników. W 2004 roku Ruanda znalazła się wśród 12 krajów świata wprowadzających najwięcej reform i usprawnień dla prywatnych przedsiębiorców (zob. tab. 2). W kraju tym od momentu wprowadzania reform znacznie przyspieszyło tempo wzrostu gospodarczego i wynosiło średnio 3,6% rocznie, co jest jednym z najwyższych w Afryce.

Tab. 2. Kraje świata, które wprowadziły najwięcej reform w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w 2004 roku

Kraj	Miejsce wg rankingu Doing Business	Rozpoczęcie działalności	Uzyskanie licencji	Zatrudnianie pracowników	Nabywanie nieruchomości	Uzyskiwanie kredytu	Ochrona inwestorów	Płacenie podatków	Handel	Dochodzenie należności
Serbia i Czarnogóra	*	*	*	*	*		*		*	*
Georgia	*	*	*	*			*			
Wietnam	*			*		*			*	*
Słowacja	*		*	*	*					
Niemcy	*		*					*	*	
Egipt	*			*	*			*		
Finlandia		*	*				*			*
Rumunia	*				*		*		*	
Łotwa	*			*			*		*	
Pakistan	*			*		*		*		
Ruanda					*			*	*	
Holandia		*		*			*			

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Banku Światowego *Doing Business 2006*.

Tab. 3. Miejsce najuboższych krajów świata w rankingu *Doing Business 2006*

Kraj	Miejsce wg rankingu Doing Business	Rozpoczęcie działalności	Uzyskanie licencji	Zatrudnianie pracowników	Nabywanie nieruchomości	Uzyskiwanie kredytu	Ochrona inwestorów	Płacenie podatków	Handel	Dochodzenie należności	Zamknięcie działalności	PNB (USD) per capita	Liczba ludności (tys.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Mongolia	45	55	34	61	17	65	19	56	162	41	115	690	2554
Papua-Nowa Gwinea	57	69	102	19	64	101	33	91	52	88	97	660	5887

Ciąg dalszy tab. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wyspy Salomona	69	76	40	53	159	143	46	23	34	102	101	590	0,478
Pakistan	74	54	89	126	68	65	19	140	98	163	46	690	155 772
Kenia	83	111	24	68	115	33	60	127	145	67	128	530	34 256
Bangladesz	88	68	67	75	167	48	15	72	134	174	93	470	141 822
Kirgistan	90	41	143	63	31	65	33	150	173	38	127	440	5156
Guana	94	145	83	120	113	117	33	77	61	50	94	450	22 113
Etiopia	97	95	59	79	146	83	118	31	149	82	55	160	71 256
Jemen	98	171	39	53	43	117	118	89	107	37	82	600	20 975
Nepal	100	49	127	150	25	101	60	88	136	105	95	270	27 133
Zambia	102	67	123	80	119	83	60	25	170	51	104	490	11 668
Wietnam	104	97	25	104	34	83	170	120	75	94	116	620	82 966
Uganda	107	107	110	8	166	159	60	43	160	71	44	280	28 816
Nigeria	108	118	129	56	170	83	46	105	137	66	72	560	131 530
Malawi	110	89	117	68	90	65	60	90	153	134	132	160	12 884
Gambia	113	124	73	25	130	143	162	165	24	53	76	290	1517
Tadżykistan	133	166	85	52	40	143	172	154	163	39	50	330	6507
Indie	134	88	155	112	110	65	33	158	139	173	133	720	1 094 583
Benin	137	126	133	121	85	117	46	162	130	162	98	510	8439
Bhutan	138	79	145	116	41	159	118	68	150	56	151	870	0,918
Haiti	139	167	60	37	135	117	142	87	138	107	146	450	8528
Mozambik	140	153	103	157	105	83	83	80	141	168	126	310	19 792
Wybrzeże Kości Słoniowej	141	154	158	133	101	143	99	134	132	92	68	840	18 154
Tanzania	142	127	172	143	157	117	99	113	67	65	105	340	38 329
Kambodża	143	159	159	124	100	174	60	16	114	118	151	380	14 071
Komory	144	136	68	149	83	159	83	34	118	167	151	640	0,600
Senegal	146	150	66	152	151	143	135	159	94	138	74	710	11 658
Uzbekistan	147	70	138	67	165	159	118	155	169	30	112	510	26 593
Mauretania	148	164	105	142	55	101	b.d.	173	142	85	141	560	3069
Madagaskar	149	110	152	136	162	159	46	86	131	106	151	290	18 606
Togo	151	169	132	145	155	143	135	130	64	123	88	350	6145

4. WARU
W KRA
Sytuacja
najuboższych
przeprowadz

Ciąg dalszy tab. 3

	13	14
01	590	0,478
06	690	155 772
08	530	34 256
03	470	141 822
07	440	5156
04	450	22 113
05	160	71 256
02	600	20 975
05	270	27 133
04	490	11 668
06	620	82 966
04	280	28 816
02	560	131 530
02	160	12 884
06	290	1517
00	330	6507
03	720	1 094 583
08	510	8439
01	870	0,918
06	450	8528
06	310	19 792
08	840	18 154
05	340	38 329
01	380	14 071
01	640	0,600
04	710	11 658
02	510	26 593
01	560	3069
01	290	18 606
08	350	6145

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Zimbabwe	153	137	171	122	80	101	118	95	168	93	150	340	13 009
Sudan	154	82	92	164	29	143	142	93	165	158	151	640	36 233
Mali	155	163	122	131	93	143	99	141	167	140	99	380	13 518
Gwinea	157	165	166	85	147	117	99	156	129	121	119	370	9402
Ruanda	158	58	133	106	134	159	162	83	175	69	151	230	9038
Laos	159	73	130	71	148	173	170	36	161	146	151	440	5924
Niger	160	147	126	168	103	143	99	115	174	104	129	240	13 957
Afganistan	162	17	b.d.	74	169	174	173	30	152	165	151	270	24 800
Burkina Faso	163	131	168	153	164	117	99	129	154	143	90	400	13 228
Burundi	166	109	164	132	132	159	b.d.	123	171	137	121	100	7547
Republika Środkowo-afrykańska	167	132	148	160	92	117	46	171	156	161	151	350	4038
Sierra Leone	168	80	156	171	168	117	99	138	124	166	140	220	5525
Sao Tome	169	122	142	175	144	117	118	149	69	152	151	390	0,157
Erytrea	170	168	173	55	153	159	99	101	151	58	151	220	4401
Republika Konga	171	146	95	163	163	117	83	170	166	155	110	950	3999
Czad	172	174	114	148	122	117	99	132	157	171	151	400	9749
Gwinea Bissau	173	175	78	173	171	143	142	109	125	154	151	180	1586
Timor Wschodni	174	160	173	115	172	159	142	124	73	175	151	750	0,976
Demokratyczna Republika Konga	175	172	140	170	141	159	142	147	159	171	145	120	57 549

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Banku Światowego *Doing Business 2006* oraz bazy danych *World Development Indicators*, World Bank, 1 lipca 2006, s. 1-4.

4. WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI W KRAJACH SŁABO ROZWINIĘTYCH

Sytuacja krajów słabo rozwiniętych kształtuje się bardziej optymistycznie niż najuboższych krajów świata. W 2004 roku Serbia i Czarnogóra były krajami, które przeprowadziły najwięcej reform poprawiających warunki prowadzenia działalności

gospodarczej (zob. tab. 2). Polepszyły swą sytuację aż w ośmiu z dziesięciu obszarów wyodrębnianych w raporcie *Doing Business 2006*. Doprowadziło to do szybkiego wzrostu liczby nowych firm, a tym samym do powstania wielu nowych miejsc pracy. Kapitał potrzebny do rozpoczęcia działalności został obniżony z 5000 EUR do 500 EUR, a czas poświęcony na rozkręcenie biznesu został skrócony z 51 do 15 dni. Natomiast nowe prawo pracy ułatwiło procedury zatrudniania pracowników, pozwalając na zawieranie również kontraktów terminowych w zamian za umowy na czas nieokreślony. Te i wiele innych ułatwień sprawiło, że liczba nowo zarejestrowanych firm w tych krajach wzrosła w 2004 roku o 42% w stosunku do roku wcześniejszego.

Również Tajlandia pomimo niskiego poziomu rozwoju gospodarczego mierzonego PNB per capita uplasowała się na wysokim – 18. miejscu w rankingu *Doing Business*. Kraj ten charakteryzuje wysokie zróżnicowanie w badanych obszarach (od 3. miejsca w obszarze uzyskiwania licencji do 103. miejsca w obszarze handlu zagranicznego).

Tab. 4. Miejsce krajów słabo rozwiniętych wg raportu *Doing Business 2006*

Kraj	Miejsce wg rankingu Doing Business	Rozpoczęcie działalności	Uzyskanie licencji	Zatrudnianie pracowników	Nabywanie nieruchomości	Uzyskiwanie kredytu	Ochrona inwestorów	Płacenie podatków	Handel	Doходzenie należności	Zamknięcie działalności	PNB (tys. USD) per capita	Liczba ludności (tys.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Tajlandia	18	28	3	46	18	33	33	57	103	44	38	2,75	64 232
Fidzi	31	55	27	28	71	21	19	49	70	86	106	3,28	847
Armenia	34	46	36	41	2	65	83	148	119	18	40	1,47	3016
Gruzja	37	36	42	6	16	48	135	104	95	32	86	1,35	4474
Samoa	41	91	51	11	60	83	19	42	62	54	125	2,09	184
Namibia	42	86	19	44	127	33	60	28	144	64	42	2,99	2031
Jamajka	50	10	93	26	107	101	60	163	74	46	23	3,40	2657
Tonga	51	23	37	4	108	117	99	81	17	126	92	2,19	102
Malediwy	53	31	9	5	172	143	60	1	91	83	114	2,39	329
Bułgaria	54	85	140	100	65	33	33	107	104	52	64	3,45	7741
Vanuatu	58	65	33	96	91	117	60	19	120	88	45	1,60	211
Kiribati	60	72	76	18	62	101	33	14	31	136	151	1,39	0,099
Kazachstan	63	40	119	22	76	48	46	66	172	27	100	2,93	15 146

Ciąg dalszy tab. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Peru	65	92	121	158	32	33	15	135	93	95	73	2,61	27 968
Nikaragua	67	62	82	32	127	48	83	153	72	49	66	0,91	5486
Serbia	68	60	157	73	110	33	60	64	51	76	103	3,28	9993
Czarnogóra	70	83	154	76	106	83	19	97	80	115	43	3,60	625
Salwador	71	123	90	70	49	33	99	85	58	116	79	2,45	6881
Suazi	76	112	16	47	140	21	168	38	133	132	56	2,28	1131
Jordania	78	133	70	30	110	83	118	18	78	75	84	2,50	5411
Kolumbia	79	90	60	77	56	83	33	172	128	141	26	2,29	45 600
Tunezja	80	59	110	92	71	101	151	139	39	40	29	2,89	10 021
Wyspy Marshalla	87	13	5	1	172	117	151	69	90	103	117	2,93	63
Sri Lanka	89	44	71	98	125	101	60	157	99	90	59	1,16	19 582
Macedonia	92	76	86	117	87	48	83	79	127	72	123	2,83	2034
Chiny	93	128	153	78	21	101	83	168	38	63	75	1,74	1 304 500
Bośnia i Hercegowina	95	141	160	95	139	7	83	111	56	117	69	2,44	3907
Azerbejdżan	99	96	162	66	59	21	118	136	158	34	70	1,24	8388
Mołdawia	103	84	119	128	47	101	99	119	105	55	78	0,88	4205
Mikronezja	106	39	11	12	172	101	162	45	40	139	148	2,30	110
Honduras	111	138	88	81	89	21	151	152	85	124	102	1,19	7204
Paragwaj	112	135	124	169	48	48	46	103	117	147	124	1,28	6158
Lesotho	114	113	75	91	129	117	142	44	121	130	57	0,96	1794
Maroko	115	47	133	156	45	143	118	128	77	127	61	1,73	30 168
Algieria	116	120	117	93	152	117	60	169	109	61	41	2,73	32 532
Dominikany Republika	117	119	77	127	126	33	135	146	55	108	142	2,37	8895
Gwatemala	118	130	165	105	26	48	135	122	122	149	83	2,40	12 599
Iran	119	64	167	141	143	65	156	96	87	33	109	2,77	67 699
Albania	120	121	161	113	76	48	162	125	101	99	89	2,58	3130
Brazylia	121	115	139	99	124	83	60	151	53	120	135	3,46	186 405

esięciu obszarów
to do szybkiego
wych miejsc pra-
z 5000 EUR do
tony z 51 do 15
nia pracowników,
amian za umowy
zba nowo zareje-
stosunku do roku

odarczego mierzo-
w rankingu *Doing*
nych obszarach (od
obszarze handlu za-

2006

	Zamknięcie działalności	PNB (tys. USD) per capita	Liczba ludności (tys.)
12	13	14	
38	2,75	64 232	
106	3,28	847	
40	1,47	3016	
86	1,35	4474	
125	2,09	184	
42	2,99	2031	
23	3,40	2657	
92	2,19	102	
114	2,39	329	
64	3,45	7741	
45	1,60	211	
6	151	1,39	0,099
7	100	2,93	15 146

Ciąg dalszy tab. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Surinam	122	158	100	39	120	117	156	21	43	111	143	2,54	449
Ekwador	123	139	60	161	84	65	135	53	126	96	134	2,63	13 228
Republika Zielonego Przylądka	125	144	93	137	122	65	135	100	20	80	151	1,87	507
Filipiny	126	108	113	118	98	101	151	106	63	59	147	1,30	83 054
Izrael	127	173	108	97	118	65	99	55	65	100	151	0,95	3626
Ukraina	128	101	107	107	133	65	142	174	106	26	139	1,52	47 110
Białoruś	129	148	84	31	96	117	142	175	113	36	91	2,76	9776
Syria	130	142	87	89	88	117	118	59	147	153	77	1,38	19 043
Boliwia	131	149	57	174	115	65	118	166	135	98	53	1,01	9182
Indonezja	135	161	131	140	120	83	60	133	60	145	136	1,28	220 558
Gujana	136	78	74	60	52	159	151	121	155	122	131	1,01	751
Irak	145	150	97	114	37	143	99	47	164	131	151	1,19	28 807
Kamerun	152	152	151	135	131	117	60	143	140	170	96	1,01	16 322
Angola	156	170	146	167	161	83	46	142	146	133	149	1,35	15 941
Dżibuti	161	157	106	125	137	117	168	51	148	169	122	1,02	793
Egipt	165	125	169	144	141	159	118	144	83	157	120	1,25	74 033

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Banku Światowego *Doing Business 2006* oraz bazy danych *World Development Indicators*, World Bank, 1 lipca 2006, s. 1-4.

5. WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI W KRAJACH ŚREDNIO ROZWIĄTYCH

Możliwości działań przedsiębiorczych w grupie krajów średnio rozwiniętych, do których zaliczono kraje o dochodach od 3,5 tys. USD do 14 tys. USD na jednego mieszkańca, wykazują bardzo duże zróżnicowanie. Najlepsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej panują w krajach nadbałtyckich: na Litwie, w Estonii i na Łotwie. Jest to niewątpliwy sukces tych krajów, gdyż od momentu wprowadzenia pierwszych reform minęła dopiero dekada, a kraje te już zdołały uplasować się w grupie 25 najlepszych.

Polska w analizowanym raporcie zajmuje miejsce 75. Najlepiej wypada w obszarze ochrony inwestorów (obliczono stosunkowo wysoki wskaźnik ochrony inwestorów), a najgorzej w kwestii uzyskania licencji i zezwoleń (25 procedur i 322 dni są potrzebne, by uzyskać wszelkie pozwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej).

Tab. 5. Miejsce krajów średnio rozwiniętych wg raportu Doing Business 2006

Kraj	Miejsce wg rankingu Doing Business	Rozpoczęcie działalności	Uzyskanie licencji	Zatrudnianie pracowników	Nabywanie nieruchomości	Uzyskiwanie kredytu	Ochrona inwestorów	Płacenie podatków	Handel	Doходzenie należności	Zamknięcie działalności	PNB (tys. USD) per capita	Liczba ludności (tys.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Litwa	16	48	23	119	3	33	60	40	32	4	30	7,05	3415
Estonia	17	51	13	151	23	48	33	29	6	20	47	9,10	1345
Portoryko	19	8	91	33	46	21	12	26	50	127	27	13,64	3911
Łotwa	24	25	65	123	82	13	46	52	28	11	62	6,76	2300
Malezja	25	71	137	38	66	3	4	49	46	81	51	4,96	25 347
St. Lucia	27	43	10	29	51	101	19	9	45	160	39	4,8	165
Chile	28	32	40	58	30	33	19	37	44	73	107	5,87	16 295
Republika Południowej Afryki	29	57	45	87	69	33	9	74	67	43	65	4,96	45 192
Mauritius	32	30	49	64	156	83	11	11	21	109	67	5,26	1248
Antigua i Barbuda	33	22	15	40	71	101	19	145	47	47	54	10,92	81
Słowacja	36	63	47	72	5	13	118	114	88	59	31	7,95	5387
Arabia Saudyjska	38	156	44	21	4	65	99	6	33	97	87	11,77	24 573
Meksyk	43	61	30	108	79	65	33	126	86	87	25	7,31	103 089
St. Vincent i Grenadyny	44	29	1	48	101	83	19	32	48	125	151	3,59	119
Botswana	48	93	136	62	34	13	118	67	89	77	22	5,18	1,765
Rumunia	49	7	116	101	114	48	33	131	35	45	108	3,83	21 632
Czechy	52	74	110	45	58	21	83	110	41	57	113	10,71	10 196
Oman	55	81	127	51	14	143	60	3	115	101	60	9,07	2567
Belize	56	103	4	14	117	83	118	33	111	150	24	3,50	292
Trynidad i Tobago	59	35	81	27	154	48	15	27	22	156	151	10,44	1305
Palau	62	45	42	7	13	117	162	70	66	151	52	7,63	0,020

2006 oraz bazy danych

o rozwiniętych, do
 USD na jednego
 runki prowadzenia
 wie, w Estonii i na
 mentu wprowadzają
 były uplasować się
 wypada w obszarze
 chrony inwestorów),
 322 dni są potrzebne
 gospodarczej).

Ciąg dalszy tab. 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Urugwaj	64	134	56	58	138	33	83	76	59	119	37	4,36	3463
Węgry	66	87	143	90	103	21	118	118	76	12	48	10,03	10 087
Dominika	72	24	51	50	78	101	19	20	97	159	151	3,79	0,072
Grenada	73	50	12	34	145	83	19	45	84	143	151	3,92	0,106
Polska	75	114	146	49	86	65	33	71	102	112	85	7,11	38 165
Panama	81	26	72	139	63	13	99	164	57	164	71	4,63	3231
Seszele	84	42	69	84	50	159	46	24	81	73	151	8,29	84
St. Kitts and Nevis	85	105	7	35	136	117	19	116	37	135	151	8,21	0,048
Liban	86	116	99	43	95	48	83	54	82	148	111	6,18	3577
Turcja	91	53	148	146	54	65	60	65	79	70	138	4,71	72 636
Rosja	96	33	163	87	44	159	60	98	143	25	81	4,46	143 151
Argentyna	101	106	125	138	74	48	99	161	71	68	58	4,47	38 747
Kostaryka	105	99	57	65	37	33	156	160	100	114	118	4,59	4327
Chorwacja	124	100	170	130	109	117	156	58	92	28	80	8,06	4444
Gabon	132	142	54	159	149	101	99	94	112	77	130	5,01	1383
Gwinea Równikowa	150	162	96	172	57	143	83	137	96	91	151	14,49	0,503
Wenezuela	164	129	98	165	75	143	162	167	116	129	144	4,81	26 577

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Banku Światowego *Doing Business 2006* oraz bazy danych *World Development Indicators*, World Bank, 1 lipca 2006, s. 1–4.

6. WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI W KRAJACH WYSOKOROZWIĘTYCH

Jak wynika z poniższej tabeli zdecydowana większość krajów wysokorozwiniętych zajmuje czołowe miejsca w rankingu *Doing Business 2006*. W 15 krajach, w których panują najlepsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej na całym świecie, dochód na jednego mieszkańca nie jest niższy niż 26 000 USD per capita rocznie.

Natomiast bardzo złą – 109. – pozycję zajmuje Grecja, z dochodem prawie 20 tys. USD per capita. Mało elastyczne prawo pracy utrudnia tam zatrudnianie i zwalnianie pracowników oraz słaba ochrona inwestorów powoduje, że państwo to nie zachęca potencjalnych inwestorów do zakładania tam działalności gospodarczej.

Tab. 6. Miejsce krajów wysokorozwiniętych według raportu *Doing Business 2006*

Kraj	Miejsce wg rankingu Doing Business	Rozpoczęcie działalności	Uzyskanie licencji	Zatrudnianie pracowników	Nabywanie nieruchomości	Uzyskiwanie kredytu	Ochrona inwestorów	Płacenie podatków	Handel	Doходzenie należności	Zamknięcie działalności	PNB (tys. USD) per capita	Liczba ludności (tys.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Singapur	1	11	8	3	12	7	2	8	4	23	2	27,49	4351
Nowa Zelandia	2	3	18	10	1	3	1	10	12	15	21	25,96	4110
Stany Zjednoczone	3	3	22	1	10	7	5	62	11	6	16	43,74	296 497
Kanada	4	1	32	13	22	7	5	22	8	16	5	32,60	3,271
Hong Kong, Chiny	5	5	64	16	60	2	3	5	1	10	14	27,67	6944
Wielka Brytania	6	9	46	17	19	1	9	12	14	22	10	37,60	60 203
Dania	7	14	6	15	36	13	19	15	3	1	20	47,39	5418
Australia	8	2	29	9	27	3	46	35	23	7	12	32,22	20 321
Norwegia	9	21	14	109	6	33	15	16	5	3	3	59,59	4618
Irlandia	10	6	20	83	80	7	5	2	30	24	7	40,15	4151
Japonia	11	18	2	36	39	13	12	98	19	5	1	38,98	127 956
Islandia	12	16	30	42	8	13	83	13	18	8	13	46,32	295
Szwecja	13	20	17	94	7	33	46	39	9	2	17	41,06	9024
Finlandia	14	18	35	111	15	21	46	75	2	13	6	37,46	5245
Szwajcaria	15	27	38	24	11	21	156	7	49	9	33	54,93	7441
Belgia	20	37	48	23	158	48	12	60	36	21	8	35,7	10 471
Niemcy	21	66	21	129	42	3	83	73	7	29	28	34,58	82 485
Holandia	22	38	80	86	20	13	99	82	16	31	9	36,62	16 329
Korea	23	116	28	110	67	21	60	48	28	17	11	15,83	48 294
Izrael	26	15	101	82	150	7	5	62	13	110	36	18,62	6909
Austria	30	74	50	103	28	21	142	102	15	14	19	36,98	8211
Francja	35	12	26	134	160	48	60	91	26	19	32	34,81	60 742

14
3463
10 087
0,072
0,106
38 165
3231
84
0,048
3577
72 636
143 151
38 747
4327
5 4444
1 1383
9 0,503
1 26 577

z bazy danych

rozwiniętych
w których
ym świecie,
bita rocznie.
dem prawie
zatrudnianie
że państwo
ci gospodar-

Ciąg dalszy tab. 6

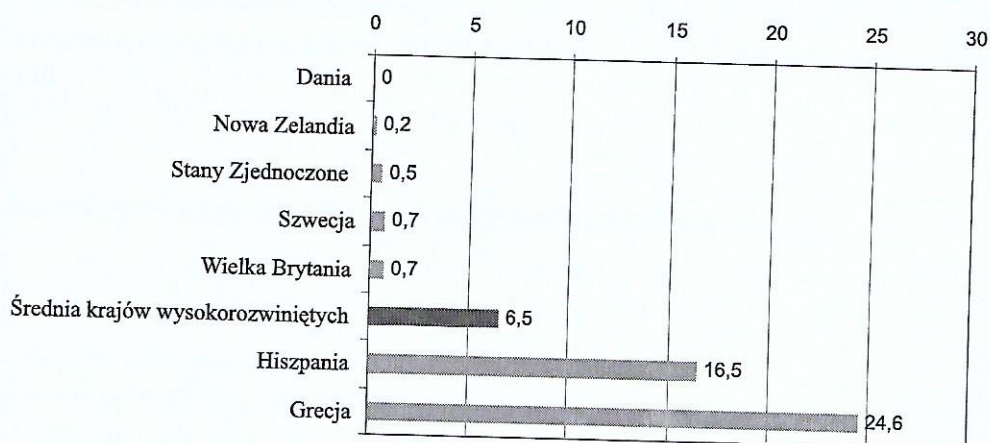
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Hiszpania	39	102	53	161	33	21	83	112	25	42	15	25,36	43 389
Portugalia	40	33	115	155	98	65	33	61	27	35	18	16,17	10 557
Kuwejt	46	104	109	20	69	83	19	41	54	79	63	24,04	2535
Tajwan, Chiny	47	94	148	154	24	48	60	78	42	62	4	16,17	22 858
Słowenia	61	98	63	146	97	48	46	84	108	84	35	17,35	1998
Zjednoczone Emiraty Arabskie	77	155	79	57	8	117	118	3	10	112	137	23,77	4533
Włochy	82	52	104	101	53	65	83	117	110	141	49	30,01	57 471
Grecja	109	140	55	166	94	83	156	108	123	48	34	19,67	11 089

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Banku Światowego *Doing Business 2006* oraz bazy danych *World Development Indicators*, World Bank, 1 lipca 2006, s. 1-4.

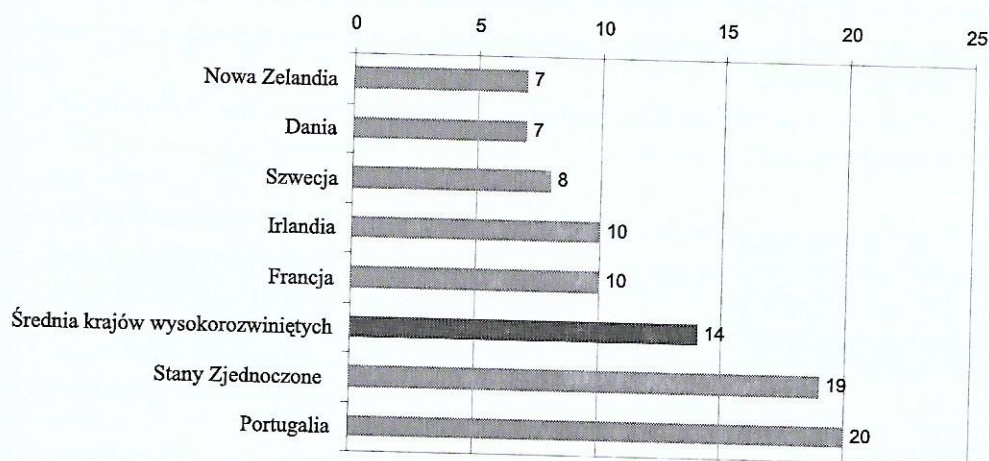
Najbardziej rozwinięte kraje świata zajmują czołowe miejsca w każdym z analizowanych obszarów warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

W obszarze rozpoczęcia działalności gospodarczej czołowe miejsce pod względem kosztów otworzenia firmy zajmuje Dania, gdzie koszty te wynoszą 0% PNB per capita (zob. wyk. 1). Aby ukazać, jak ogromny dystans dzieli kraje najbardziej rozwinięte z krajami o gospodarce stagnacyjnej, należy podać, że najgorsze wyniki w tej dziedzinie osiągają Republika Demokratyczna Konga (481,1%) oraz Sierra Leone (1194,5%). Również pod względem minimalnego kapitału potrzebnego do rozpoczęcia działalności prowadzą najbardziej rozwinięte kraje, to jest: Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Nowa Zelandia, Irlandia, Kanada, Australia i Francja, w których kwota ta stanowi 0% PNB per capita tych krajów. Należy dodać, że tak wysoki wynik osiągają również dwa kraje bardzo ubogie – Nepal i Tajlandia. Jednakże pozostałe kraje z grupy nierozwiniętych osiągają najgorsze wyniki w kwestii kapitału niezbędnego do otworzenia biznesu dochodzące nawet do 1083,8% PNB per capita w przypadku Etiopii oraz 2565,7% PNB per capita w przypadku Jemenu.

Również w zakresie uzyskiwania zezwoleń i licencji przodują kraje wysokorozwinięte. W porównaniu z ich średnią liczbą procedur (6,5) w Sierra Leone należy przeprowadzić prawie 8 razy więcej procedur (48), aby uzyskać pozwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej.

Wyk. 1. Koszty rozpoczęcia biznesu (procent PNB per capita)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych *Doing Business*, <http://www.worldbank.org>.

Wyk. 2. Liczba procedur przeprowadzana w celu uzyskania licencji

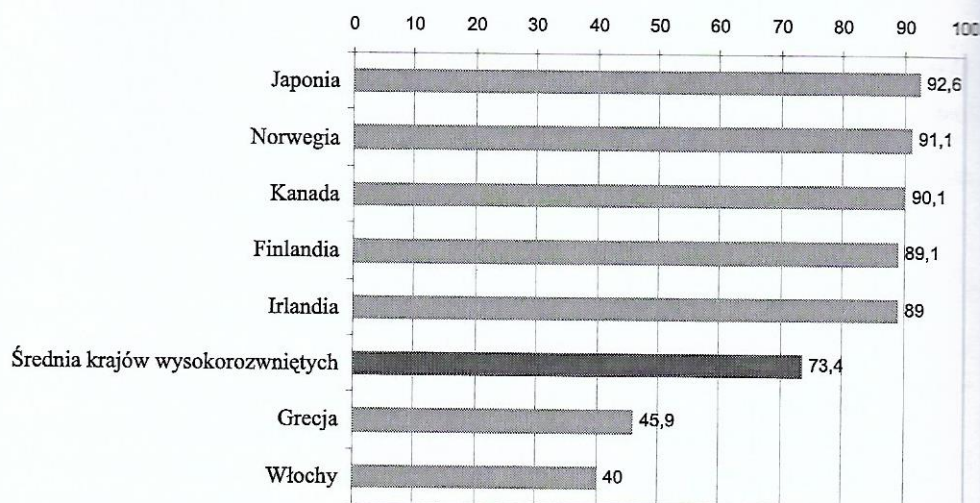
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych *Doing Business*, <http://www.worldbank.org>.

Koszt otrzymania licencji jest kolejną dziedziną, w której kraje świata różnią się. Średnia krajów wysokorozwiniętych wynosi 68% PNB per capita, podczas gdy dla Tanzanii wskaźnik ten wynosi 3796,6%, a dla Burundii 8808,2% PNB per capita.

Natomiast w kwestii nabywania nieruchomości dystans między krajami świata jest mniejszy niż w powyżej analizowanych przypadkach. W Arabii Saudyjskiej, Nowej Zelandii, Szwajcarii, Stanach Zjednoczonych, Danii i Włoszech koszt rejestracji i nabycia nieruchomości wynosi niecały 1% wartości nabywanej ziemi lub lokalu. Największy koszt nabycia nieruchomości trzeba ponieść w Zimbabwie (24%), Syrii (27%) i Republice Demokratycznej Konga (27%).

Najmniej procedur należy przeprowadzić w najbogatszych krajach, by ściągnąć należności. Najsprawniej działające instytucje sądownicze znajdują się zatem w Australii, Wielkiej Brytanii, Norwegii, Islandii, Grecji, Danii, Irlandii. W krajach tych trzeba dokonać mniej niż 19 procedur, co stanowi średnią liczbę dla krajów wysokorozwiniętych. W krajach nierozwiniętych jak Sudan czy Timor Wschodni liczba ta sięga nawet 70.

W krajach wysokorozwiniętych handel jest również łatwiejszy dla przedsiębiorców. Liczba procedur oraz dokumentów potrzebnych do eksportu czy importu należy do najmniejszych na świecie. Czołówkę stanowią w tym obszarze Dania, Szwecja, Finlandia, Norwegia oraz Wielka Brytania.

Wyk. 3. Stopa zwrotu w przypadku zamknięcia działalności (centy/USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych *Doing Business*, <http://www.worldbank.org>.

Jak wynika z powyższego wykresu, najbezpieczniej prowadzić biznes w najbogatszych krajach świata, gdzie nawet w przypadku bankructwa, procedury orzekania niewypłacalności są bardzo szybkie, a stopa zwrotu, liczona w odzyskanych centach na zainwestowanego dolara, sięga często powyżej 50%. Jednakże w wielu krajach świata, szczególnie krajach bardzo słabo rozwiniętych stopa ta często nie przekracza 1 lub kilku procent.

7. PODSUMOWANIE

Przeprowadzone analizy opierały się w znacznej mierze na raporcie Banku Światowego *Doing Business 2006 Creating Jobs*. Należy zauważyć, że wspomniane na początku inne raporty również wykazują podobne tendencje światowe. Dla przykładu raport *Index of Economic Freedom World Ranking 2007* badający 10 podstawowych wolności ekonomicznych (prowadzenia działalności gospodarczej, handlu, podatkową, wolność płacenia podatków, wolność ze strony rządu, walutową, inwestycyjną, finansową, własnościową, wolność od korupcji oraz wolność pracy) również w pierwszej piętnastce wśród 157 analizowanych krajów świata umieszcza: Hong Kong (Chiny), Singapur, Australię, Stany Zjednoczone, Nową Zelandię, Wielką Brytanię, Irlandię, Luksemburg, Szwajcarię, Kanadę, Estonię, Danię, Holandię i Islandię².

Ponadto *Growth Competitiveness Index (Indeks Konkurencyjności Wzrostu)* obliczany przez Światowe Forum Ekonomiczne również w swoim rankingu na pierwszych miejscach umieszcza najbogatsze kraje świata: Szwajcarię, Finlandię, Szwecję, Danię, Singapur, Stany Zjednoczone, Japonię, Niemcy, Holandię, Wielką Brytanię, Hong Kong (Chiny) oraz Norwegię³.

Niniejszy artykuł potwierdza zatem, że w krajach wyżej rozwiniętych, bardziej konkurencyjnych panują znacznie lepsze warunki dla rozwoju przedsiębiorczości niż w krajach ubogich. Niewątpliwie różne warunki prowadzenia działalności gospodarczej są jedną ze znaczących przyczyn, z powodu których kraje różnią się tempem rozwoju gospodarczego.

LITERATURA

- Baza danych *World Development Indicators*, <http://www.worldbank.org>.
Baza danych *Doing Business*, <http://www.worldbank.org>.
Raport Banku Światowego *Doing Business 2006 Creating Jobs*.
Raport *Global Competitiveness Report 2006–2007*, World Economic Forum, <http://www.weforum.org>.
Raport The Heritage Foundation, The Wall Street Journal, *Index of Economic Freedom World Ranking 2007*.
Zienkowski L. (red.), *Co sprzyja rozwojowi gospodarczemu?*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005.

² *Index of Economic Freedom World Ranking 2007*, The Heritage Foundation, The Wall Street Journal, s. 19 i 27.

³ *Global Competitiveness Report 2006–2007*, World Economic Forum, <http://www.weforum.org>.